

MOTTATT

06 NOV 2013

Det kongelige kulturdepartement
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Dato: 31.10.2013

Vår ref.: 2013/4606
Deres ref.: 13/2972-

Saksbehandler: Øivind Frisvold og Knut Sverre Bjørndalen Røang

Høringsuttalelse fra Høgskolen i Oslo og Akershus på forslag til forskrift om kvalifikasjonskrav for personale i folkebibliotek

Den reviderte folkebibliotekloven har som mål å styrke formidlingen av kunnskap og kultur. Den nye formålsparagrafen tydeliggjør også bibliotekenes ansvar for å gi et godt og bredt sammensatt tilbud. Bibliotekene vil fortsatt ha fysiske samlinger, men brukerne skal også ha tilgang til et større utvalg kvalitetssikrede digitale tjenester. Bibliotekarer må derfor ha kunnskap om samlinger (velge, beskrive, lagre, gjenfinne og formidle), og de må kunne finne og vurdere hva som er relevant innenfor et stort utvalg av nettbaserte kilder.

Forskriften slår fast at biblioteksjefen er «den faglige og administrative leder for kommunens samlede folkebibliotekvirksomhet.» I fagutdanning av bibliotekarer inngår derfor følgende komponenter: (1) kunnskapsorganisasjon og gjenfinning, (2) kultur-, litteratur- og kunnskapsformidling og (3) administrasjon og ledelse. Lovteksten, slik den nå foreligger, sikrer at det kan opprettholdes et relevant kunnskapskrav, men vi kan ikke se at dette blir fulgt opp i utkastet til forskrift om kompetanse.

§2 Kvalifikasjonskrav

I utkastet åpnes det for tre helt forskjellige kvalifikasjonskrav, slik at fagutdanning kan forstås som:

- (1) Biblioteksjefen har minst 120 studiepoeng (to studieår) «bibliotekspesifikke fag» i en 3-årig bachelorutdanning
- (2) Biblioteksjefen har en fritt valgt bachelorutdanning (3 år) supplert med 60 studiepoeng (ett studieår) bibliotekspesifikke fag.
- (3) Biblioteksjefen har en fritt valgt bachelorutdanning (3 år) supplert med 3 års «praktisk erfaring i bibliotek.»

Kommentar

Det første «alternativet» tilsvarer 1985-lovens kompetansekrav til biblioteksjef.

Det andre betyr en halvering av kravet til bibliotekspesifikk utdanning. Det stilles ingen krav om at utdanningen fra et annet fagområde har relevans i stillingen.

Det tredje har ingen krav om bibliotekspesifikk utdanning. Krav om såkalt «erfaring i bibliotek» er ikke definert nærmere. Det er ikke kombinert med noen form for organisert opplæring som kan gi grunnleggende kjennskap til bibliotekfagets teori og metoder. Kompetanse kan ikke bare bygges opp

Høgskolen i Oslo og Akershus

Postadresse: Pb. 4 St. Olavs plass, 0130 OSLO

Besøksadresse: Pilestredet 46, Telefon: 67 23 50 00, postmottak@hioa.no, www.hioa.no

gjennom «slik-gjør-vi-det-praksis», men forutsetter også teoretisk utdanning innenfor fagfeltet i tråd med opplistingen av emner i høringsbrevets side 2.

I samfunnet stiger det allmenne utdanningsnivået, og det er naturlig at bibliotekarene har en bibliotekfaglig kompetanse som er mer «på høyde» med brukerne. Et justert kompetansekrav burde derfor være at biblioteksjefer i dag skulle ha mastergrad i bibliotekspesifikke fag.

Konklusjon: I realiteten vil forslaget bidra til en sterk reduksjon (halvering eller oppheving) av kravet om bibliotekspesifikk kompetanse. Kompetansekravet fra 1985 om 120 studiepoeng bibliotekspesifikke fag bør fortsatt være et absolutt minimumskrav.

§3 Dispensasjonsadgang

Dagens ordning gir dispensasjon for kommuner som ikke får søkere med fagutdanning. Ordningen har hatt størst betydning i små kommuner som ikke har fått kvalifiserte søkere. Grunnen er gjerne at det har vært utlyst biblioteksjefstillinger med små stillingsandeler.

Ordningen foreslås videreført slik at det nå kan gis fast dispensasjon for den som ansettes.

Forutsetningen er at Nasjonalbiblioteket fortsatt skal vurdere søknader om dispensasjon.

Departementet ønsker at kravet om et obligatorisk, felles opplæringsprogram skal fjernes.

Kommentar og konklusjon

Endringer i kommunestrukturen kan etter hvert bidra til at dagens småkommuner får et bedre grunnlag for «bærekraftige» biblioteksjefstillinger. Dette vil imidlertid ta tid, og det vil fortsatt være slik at befolkningen i mange av de mindre kommunene ikke får en tilfredsstillende faglig betjening. Det er selvsagt kommunene som må ta ansvaret for å gi disse «dispenserte» biblioteksjefene nødvendig opplæring. Det er likevel beklagelig at Nasjonalbiblioteket ikke blir pålagt et ansvar for å koordinere og å følge opp at disse biblioteksjefene får et relevant undervisningstilbud.

§4 Særlig unntaksadgang

Departementet vil videreføre bestemmelsen om at kommuner med «bred bibliotekfaglig kompetanse» kan ansette biblioteksjef uten fagutdanning. Det foreslås imidlertid følgende endringer:

(1) Kravet er nå definert til at biblioteket må ha minst fem ansatte som oppfyller kvalifikasjonskravene. (2) Kommunen behøver ikke lenger søke Nasjonalbiblioteket om godkjenning.

Kommentar

Denne unntaksordningen har til nå vært forbeholdt større bykommuner. Nasjonalbiblioteket har hatt hjemmel til å foreta en vurdering på bredt grunnlag. I det nye forslaget om minst «fem ansatte» som allerede oppfyller kvalifikasjonskravene, er det uklart om det menes stillinger eller årsverk. Videre kan forslaget om svakere kvalifikasjonskrav (§2) bidra til at lovbestemmelsen om at kommunene skal ha fagutdannet biblioteksjef svekkes vesentlig. For å hindre dette bør bestemmelsen utformes slik:

Større kommuner med bred bibliotekfaglig kompetanse kan ansette biblioteksjef uten bibliotekfaglig utdanning. Med bred bibliotekfaglig kompetanse menes her bibliotek som har kompetanse innenfor hele feltet av bibliotekrelevante fag. Nasjonalbiblioteket kan gi slik dispensasjon.

Sammenfattende vurdering

Det foreslås vesentlige endringer i kvalifikasjonskravene i følgende paragrafer:

§2 Kvalifikasjonskrav: Generelt svekket krav til fagutdanning (halvering eller oppheving ved «erfaring i bibliotek»).

§3 Dispensasjonsadgang: Dagens kurs- og opplæringskrav oppheves.

§4 Særlig unntaksadgang: Adgangen utvides og behandles av kommunene selv.

Det er riktig at tidligere og nåværende forarbeider til folkebibliotekloven åpner for en viss fleksibilitet når det gjelder kompetansekravene. Det må likevel påpekes at Stortingets lovrevisjon er enstemmig; loven er ambisiøs og fremtidsrettet. Kravet om at kommunene skal ha fagutdannet biblioteksjef er derfor opprettholdt. Det utkastet til forskrift som nå foreligger, bryter med Folkebiblioteklovens intensjon og krav.

Vennlig hilsen

Dag Jensen
dekan

Marja Lundell
fakultetsdirektør